

והרשת אינה נוגעת בפרי פרישתה מותרת. אך אם מטרת הרשת להטיל צל על התמרים הדבר אסור. ובמדריך שמייטה לחקלאים (הוצ' מכון התוה"א פ"ב ס"א) כתבו שמותר לכסות תמרים ברשת כדי למנוע מכת שמש. ולדברינו הדבר אסור. והיתרם מבוסס כנראה על סברת החזו"א שאוקמי פירא מותר. ולכן אם יש חשש שהתמרים ינזקו מהשמש יש מקום להתיר דעה זו. אך לדעת מרן הרב קוק שאוקמי פירא אסור, ומלאכה בגוף הפירות אסורה גם בשמינית, נראה לענ"ד שהטלת צל על גוף הפירות אסורה לדעתו אפילו בשמינית. אך אם שלוחי בי"ד יעשו זאת הדבר יהיה מותר גם לדעתו.

הירושלמי (פ"ב ה"ג): "בעי ר' אבונה, מה בין המזהם לעושה לה בית? המזהם — אינו אלא כמושיב שומר, בית — עושה לה צל והיא גדלה מחמתן". מבואר איפוא בירושלמי שרק כשהצל מועיל לעץ אסור לעשותו בשביעית. אמנם הבית מחוץ לעץ, אך הצל שהוא מטיל, הוא הוא המועיל לעץ, כן נוגע בו, והרי זה כמעשן שהעשן ממית את התולעת, וה"ה צל. אך במקום שהרשת נפרשת לא לשם צל אלא לשם הגנה ממזיקים הרי זה כשומר מטעים מן המזיקים. ואם הוא מחוץ לעץ ואינה נוגעת בו הדבר מותר.

ולפי"ז יוצא שאם כל מטרת הרשת היא רק למנוע את הצפורים מלאכול את הפרי,

סימן ל

סכך לסוכות

לקבל סכך ולא יבואו לקצוץ בעצמם ולהזיק לעצים.

וצ"ע האם מותר לסכך סוכות בגזם זה שנעשה בכוונה לטובת העץ.

ולכאורה ה"ז מצוה הבאה בעבירה שבגלל המצוה מרבים בגיזום העצים. אלא שיש כאן מקום לדון בכמה נקודות:

א. האיסור הוא מדרבנן הן משום ששביעית בזה"ז דרבנן והן משום שגיזום עצים אלו הוא מדרבנן, ובדרבנן אין דין מצה"ב עי' תוס' סוכה (ל' א' ד"ה מתוך). ולדעת החזו"א רק בגפן יש איסור זמירה מהתורה, וגם לחולקים עליו, בעצי סרק יש מקום להקל יותר, כי זמירה האסורה מהתורה היא כאשר נעשית לריבוי פרי או להשבחתו. אך בעצי סרק שאין מטרתה

ההיתר לקציצת ענפי סכך לסוכות בשביעית מבוסס על ההנחות הבאות:

א. הקציצה מזיקה לעץ.

ב. גם כשהיא ספק מזיקה ספק מועילה יש להתיר בעיקר בעצי סרק ובעץ שאינו שלו.

(עיין שבה"א פ"א הל' כ' שמתיר בספק בשביעית בזה"ז עפ"י הסברה הראשונה, ועיין הלכות שביעית בכרם ציון סימן ד' סעיף ג' שהסתמך על שתי הסברות האחרות של עץ סרק ועץ שאינו שלו).

והנה הנוהג בעיריות לחלק סכך לתושבים מהגזם של העצים. גזם זה נעשה ע"י גננים בעלי מקצוע לצורך העצים, אלא שלקראת חג סוכות הם מגבירים את פעולת הגיזום כדי לאפשר לבעלי הסוכות

וא"כ ה"ה לשמיטה שהמלאכה אינה אסורה בעצם אלא מחמת שהזמן גרמה ולכן אין הגזם פסול משום מצהב"ע. ובלאו הכי העבירה היא לא בחפצא של המצוה, בסכך עצמו לא נעשתה עבירה, אלא רק בחיתוכו מן העץ (עי' ריטב"א סוכה ל"א א' ד"ה ת"ר סוכה גזולה, שרק המשתמש בחפצא של מכירה לצורך מצוה, כגון לולב הגזול, הר"ז מצהב"ע ואולי לכך התכוין הירושלמי בשבת הנ"ל. ועי' בלקח טוב להר"י ענגיל סי' י"ב אות ו' בהסבר הדברים).

מסקנה

- מותר לסכך בגזם שהעיריה מחלקת:
- משום שהאיסור מדרבנן.
  - שמיטה היא איסור זמן ואינה בעצם.
  - העבירה לא נעשתה בסכך עצמו אלא בהפרדתו מן העץ.

סימן לא

הוצאת דשנים בשביעית

מותר לפזרו בשמיטה כדי שאפשר יהיה להצניעו מיד במוצאי ראש השנה? לכאורה אפ"ל שמאחר ואין בפיזור הדשן שום תועלת — יש להחשיב את פיזור הדשן כהוצאת זבלים לאשפה, כמבואר במשנה שביעית פ"ג וברמב"ם פ"ב. אלא ששם לא התירו אלא אשפה בגודל מאה וחמישים סאה (כ-1.5 מטר מעוקב), כדי שתהא ניכרת שהיא אשפה. וכן לא יעשה אשפה עד שיעבור זמן לעבודת הארץ, והוא משיקשור המתוק (עי' רמב"ם פ"ב ה"א). ואילו כאן לא הכמות ולא העיתוי מתאימים לדרישת ההלכה.

להשבחת הפרי אינה בכלל זמירה האסורה מהתורה (עי' סי' כ"ב אותיות א"ב). מה גם שהזמירה נעשית בדרך כלל במקום שאינו מיועד לצימות, אלא בעיקר לעיצוב העץ, וא"כ אין כאן מלאכה דאורייתא.

ב. הגזם עצמו אינו חפצא של עבירה. כמו לולב הגזול, אלא שנעשתה בו עבירה, ואולי דמי למש"כ הירושלמי בשבת.

וז"ל הירושלמי בפרק האורג: "מצה גזולה אינו יוצא בה י"ח בפסח. אמר לון, תמן גופה עבירה, ברם הכא (בקורע על מתו בשבת) הוא עבר עבירה". ופירשו הפנ"מ וקה"ע שהקורע בשבת אינו עבירה בעצם, שהרי ביום חול מצוה לקרוע, ורק השבת היא הגורמת לאיסור.

ובהמשך הירושלמי שם: "כך אני אומר הוציא מצה מרה" לרה"ר אינו יוצא ידי חובה בפסח!" (ר"ל כשחל בשבת).

שאלה

שדה עומדת להיזרע מיד במוצאי השמיטה. כדי לחסוך זמן רוצים החקלאים לפזר את הדשן עוד בסוף השביעית על מנת להצניעו בקרקע מיד בתחילת השמינית. השדה עדיין לא מוכנה לזריעה, ניכרים בה גבעולים כסוחים מהקציר האחרון. האם הדבר מותר?

תשובה

השאלה היא שמאחר ופיזור הדשן אינו מועיל כל עוד לא הוצנע בקרקע. האם